

IRODALMI SZEMLE

Vegyszeres növényirtással foglalkozó előadásokat ismertet a „Die Sozialistische Forstwirtschaft” 1965. évi 2. számának melléklete az 1964 decemberben Warenben, kutatók és gyakorlati szakemberek bevonásával megtartott tapasztalatcséréről. Ezek közül nálunk a következők tarthatnak érdeklődésre számot:

A. Ulrich a betelepítendő területek vegyszeres előkezelésére hívja fel a figyelmet. Az ilyen előkezeléssel az a feladata és célja, hogy a gyomokat a telepítés előtt kiirtsa s ezzel a telepítést követő egy-két évre a gyomok kóros gyökerversenyét kikütsa.

A vegyszeres előkezelés sikerének előfeltétele: 1. a vegyszerek hatásának pontos ismerete, 2. a pontos adagolás, 3. az alkalmazási időpont helyes megválasztása, 4. a gyomok biológiai és ökológiai tulajdonságainak ismerete.

Kísérleteit a következő vegyszerekkel végezte:

Anforstan (KClO_3). Totális gyomirtó. A lombfák közül a T és vT ellenálló. A termőhely és a gyomok fajtájától függően a ha-onkénti szükséglet 300—600 kg. Lazább talajra a kisebb, kötöttre a nagyobb mennyiséget kell kiszórni, vagy permetezni, ősszel vagy kora tavasszal. Hatása 6—8 hónapig tart. Helyenként a hektáronkénti 200—300 kg-os mennyiség két évig is gyommentesen tartja a területet. 300 kg kiszórási- és anyagköltsége 145,90 MDN/ha. (100 MDN = 527,98 Ft).

Az *Omnidel-Spezial* 78%-a *Dalapon* s így főleg a fűfélékre hat. A ha-onkénti szükséglet 20—25 kg. Leghatásosabb a júniusi és szeptemberi permetezés. 20 kg permetezési- és anyagköltsége 291,90 MDN/ha. Ugyanezzel a vegszerrel és költséggel permetezték le az idős bükk állomány alatt az egyszikű gyomokat, melyek sűrű felverődése megakadályozta a bükk természetes felújulását. A terület a permetezést követő 4—5 hét múlva gyommentes volt.

Azaplant-Kombi a Simazinnak és Amitrolnak keveréke. 3 héttel a 20 kg/ha-os kezelés után ksT-gyel erdősítették be a területet, s az még a következő évben is gyommentes maradt.

Münstermann Omnidel Spezial felhasználásával Ny-plantázásban végzett gyomirtást, ügyelve arra, hogy a Ny leveleit a permet ne érje. A ha-onkénti 15 kg-os adagolás vált be. A következő évben a területet újból kellett permetezni.

Ugyanezzel a vegszerrel egy 4 éves, teljesen elfüvesedett T telepítést permetezett le lombfakadás előtt, 100%-os eredménnyel.

J. Bauer a vegyszeres kezelések gépesítésének szükségességét bizonyította. A mezőgazdaságban alkalmazott S 293 jelű permetezőt, melynek erőgépe az RS 14—36-os vontató, az erdőgazdaság céljainak megfelelően átalakították. Ezen a két nagy kerekű, tengely nélküli permetező alvázon két db, a 300 literes permetlé tartály van elhelyezve keverő szerkezettel. A fúvókák magassága hidraulikával szabályozható. A gép 60 cm magas telepítésben a csemeték károsítása nélkül dolgozhat. Munkaszélessége 900 cm. A gép 1 ha területet 25—35 perc alatt permetez le. A kezelést egy férfi és egy nő munkaerő látja el.

A vontató a permetezőgépen kívül 3000 literes, vízzel töltött tartályt is kivisz a permetezés színhelyére. Ennek feltöltése motorikus erővel történik, s az 10 perccel vesz igénybe. Kísérletek folynak arra nézve, hogy a gép alkalmazható-e gomba és egér elleni irtószerek permetezésére. Az ápolás kézierővel hektáronként 101 MDN-be, az eddigi vegyszeres kezeléssel 70-be, a fenti géppel pedig 48 MDN-be kerül.

Dr. Vlaszaty Ödön

Szeged „Széchenyijéről”, Vedres Istvánról írt megemlékezést születésének kétszázadik évfordulóján *Dévény István* a Vízügyi Közlemények 1965. évi 2. füzetében. Munkálkodását két fő csoportra osztja: helyi jellegű működésre és országos jellegű javaslataira. Helyi jellegű működése a fásítás, ármentesítés és csatornázás köré csoportosult. „Kutató szeme — írja Dévény — hamarosan észreveszi a szegedi földek elhomokosodását, az általa „siványnak” nevezett sívó, terméketlen futóhomok térhódítását. De korán észreveszi azt is, hogy fásítással meg lehet kötni a homokot és ennek érdekében memorandumot memorandum után intéz a Tanácshoz, javaslatokat terjeszt elő, amelyeket azonban csak vállvonogatva, nehezen intéz el a nemes tanács. Véleményük szerint nem lesz jó túl sok erdőt ültetni, mert ezzel csak a rablók és garázdálkodók részére teremtünk bűvőhelyet. Vedres évtizedes mun-

kasságának mégis meg lesz az eredménye, 1908-ban már több mint félmillió facsemete köti meg a vándorló és addig teljesen kihasználatlan csengelei homokot." Nekünk erdészeknek is örömeinkre szolgál, hogy az alföldfásítási irodalomból jól ismert Vedres Istvánnak születése kétszáz éves évfordulóján szülővárosa, Szeged, a Dómtéri pantheonban mellszobrot állított fel és munkásságáról könyvben emlékeztek meg.

Ref.: dr. Keresztesi Béla

Az erdőgazdaság gépesítetttségét Ausztriában a szövetségi kutatóintézet 1964 tavaszán kezdődött akcióval felmérte és a fontosabb adatokat most dr. St. Szeless és J. Wessely folyamatosan közli. A felmérés egyelőre csupán az állami és nem állami erdőgazdasági üzemekre terjedt ki, az erdők mintegy felét kitevő paraszterdőkre való tekintet nélkül. Az adatok így is igen érdekes összehasonlításokra adnak alkalmat a mi viszonyainkat illetően is. A kiértékelés során az egyes gépeket abszolút és redukált számokban viszonyítják az erdőterülethez, illetve a kitermelt fatömeghez a felhasználás során. A redukálás aszerint történt, hogy az illető gép az évnek mekkora hányadában áll munkában, így ez a szám az erdőn egész éven át dolgozó gépeket jelenti. A két szám viszonya adja a kihasználtság mértékét. Ilyen felmérés nálunk még nem történt, így a hazai adatokat az abszolút viszonzszámokhoz mérjük.

Magán- erdőgazdaságok	Motorfűrészek száma				Munkások száma egy m.-fűrészre		Motor- fűrészek kihaszná- látsági foka, %
	1000 ha erdőre		1000 m ³ faanyagra		abs.	red.	
	abs.	red.	abs.	red.			
— 500 ha	4,49	2,54	1,43	0,80	2,35	4,17	56,5
500—2000 ha	3,93	2,67	1,18	0,80	2,58	3,80	68,0
2000—5000 ha	3,40	2,12	1,03	0,64	3,24	5,20	62,3
5000 ha—	2,70	1,94	0,94	0,68	3,95	5,94	71,9
Átlag	3,15	2,13	1,03	0,69	3,45	5,10	67,6
Osztrák	2,49	1,82	0,58	0,42	4,66	6,37	73,2
Államerdészet							
Magyarországi állami és kez.	1,26		0,40		4,71		

A motorfűrészek háromnegyed része Ausztriában a munkások tulajdonában áll. Az állami erdőgazdaságokban csaknem teljes egészében. Ez magyarázza a kihasználtság aránylag magas fokát — különösen ha számításba vesszük azt, hogy ezek a fűrészek látják el nagyrészt a paraszterdőkben jelentkező gépi munkát is. Alkalmazásuk száma a birtokkategóriák nagyságával fordított arányban csökken, de emelkedik a kihasználtság mértéke. Ez a nagyüzem feltétlen gazdaságosságát igazolja. Egészen feltűnő a mi számaink kedvezősege annak ellenére, hogy mi csaknem kizárólag lombos állományokban dolgozunk, az osztrákoknak zömben fenyőjével szem-

Magán- erdőgazdaságok	Vontatók száma				Vonórő (LE)			
	1000 ha erdőre		1000 m ³ faanyagra		1000 ha erdőre		1000 m ³ faanyagra	
	abs.	red.	abs.	red.	abs.	red.	abs.	red.
— 500 ha ...	2,25	1,40	0,71	0,44	74,6	45,7	23,7	14,5
500—2000 ha ...	1,32	0,74	0,40	0,22	45,4	29,2	13,6	8,8
2000—5000 ha ...	0,64	0,38	0,20	0,12	22,2	16,2	6,7	4,9
5000 ha—	0,40	0,32	0,14	0,11	14,1	10,7	4,9	3,7
Átlagosan	0,69	0,45	0,22	0,15	23,6	16,4	7,7	5,4
Osztrák								
Államerdészet	0,16	0,15	0,04	0,04	5,5	5,0	1,3	1,2
Magyarországi állami és kez.	0,34		0,11		13,7		4,3	

ben. Ez a magyarázata egyébként az egy motorfűrészre eső munkáslétszámnak is — lombos erdőben több a géppel nem végezhető munka.

A *kerekes vontatók* tekintetében hasonló a viszony a területhez és fatömeghez mérten. Egészen feltűnő a mi számaink magas volta. Ez nagyrészt azzal is magyarázható, hogy a mi terepviszonyaink jobban kedveznek a közelítés ilyen módon való gépesítésének. Hasonló jó ellátottságunkról adnak számot a *tehergépkocsik* adatai, itt azonban meglehetősen zavarja a képet az, hogy csak az üzemi tulajdonban levő gépeket veszi számításba és figyelmen kívül hagyja a bérfuvarozást. Az útpítés és karbantartás gépei közül a számbavétel a *tolólemezzel ellátott láncfalpas vontatókat* emeli ki. Számuk itt is jelentősen nő a birtokkategóriával arányosan. Az osztrák államerdészethez viszonyítva ezen a téren is megfelelő ellátottságot tapasztalhatunk hazai viszonylatban.

Magán- erdőgazdaságok	Tolólemezek száma				Vonóerő (LE)			
	1000 ha erdőre		1000 m ³ faanyagra		1000 ha erdőre		1000 m ³ faanyagra	
	abs.	red.	abs.	red.	abs.	red.	abs.	red.
— 500 ha ...	0,04	0,01	0,01		3,37	0,34	1,07	0,11
500—2000 ha ...	0,06	0,02	0,02	0,01	5,30	1,32	1,59	0,40
2000—5000 ha ...	0,13	0,07	0,04	0,02	8,07	4,35	2,44	1,32
5000 ha—	0,12	0,08	0,04	0,03	8,54	5,73	2,96	1,99
Átlagosan	0,11	0,06	0,04	0,02	7,69	4,47	2,51	1,46
Osztrák Államerdészet	0,04	0,03	0,01	0,01	2,90	2,55	0,67	0,59
Magyarországi állami és kez.	0,04		0,01		4,10		1,30	

(Allgemeine Forstzeitung, 1965. 7. sz. Informationsdienst. Ref: Jérôme R.)

Állami erdőgazdálkodási bizottságot hívott létre az NDK kormánya 1965. május 1-i hatállyal, a termelési ág szakszerű irányításának biztosítása érdekében. A bizottság az erdészeti főhatóság szerve; elnöke a főhatóság legfőbb erdészeti tisztviselője, H. Heidrich. A bizottság összetétele az irányítás komplexen tudományos vezetését tükrözi és a szocialista demokrácia elmélyülését mutatja. Tagjai között szerepel a faipari főhatóság vezetője, a tervbizottság erdészeti vezetője, a potsdami erdőgazdasági intézet igazgatója, bankszakember, megyei tanácselnök és mezőgazdasági szakigazgatási vezető, szakszervezeti vezető, erdőgazdasági egyesülés vezetője, erdőgazdaság igazgatója, kerületvezető erdész, két brigádvezető, termelőszövetkezeti elnök, természetvédelmi és vadgazdasági szakember. A szaktudományt dr. E. Wagenknecht, a mezőgazdasági akadémia erdészeti osztályának titkára képviseli.

A bizottság előtt álló legfontosabb feladatok: az erdőgazdaság alapvető kérdéseinek megoldása, a távlati fejlesztés, a műszaki-tudományos haladás megvalósítása, példák alkotása és elterjesztése egyre hatékonyabb gazdasági rendszerekre, a szakemberképzés egységesítése és a vezetők minősítése, az egyéb termelési ágakkal való együttműködés megjavítása és a nemzetközi kapcsolatok ápolása a KGST terén.

(Die Sozialistische Forstwirtschaft 1965. 6. sz. Ref.: Jérôme R.)

Az erdei fák fenotípusának analíziséről szóló, a bécsi egyetemen tartott előadásban dr. E. Rohmeder, a müncheni egyetem professzora kifejtette, hogy az örökletes tulajdonságok a környezethatástól elkülöníthetők és ezzel hasznos gazdasági ismeretekhez juthatunk. Csupán a növekedésmentékből sem az idősebb, sem a fia-

talabb fákon egyértelműen nem mérhető le az öröklöttség. Egy 1929-ben beállított kísérletsor igen szemléletesen bizonyította ezt. Ennek során szokványos lucültetés közé tág hálózatban 10%-nyit különösen kedvező körülmények közé helyeztek, s a továbbiak folyamán is előnyben részesítették trágyázással, komposztálással stb. Huszonkilenc éves korban a méreتي vizsgálatok azt mutatták, hogy a növekedési átlagok a kedvezményezettek esetében kerekén 50%-kal magasabbak, a gyakorisági görbék azonban érdekes módon mégis keresztezték egymást: a kedvezményezettek 10—15%-a nem érte el a szokványosak átlagát, ugyanakkor a szokványosak 10—15%-a meghaladta a kedvezményezettek átlagát. Ez arra mutat, hogy valamely lucpopulációban csupán 10—15% az örökletesen kiváló vagy silány, a nagy tömeg közepszerű. Ez az örökletesség azonban egyszerűen nem ismerhető fel. Egy 1936-ban beállított kísérletsorban 22 kimagasló, 21 uralkodó és 16 alászorvult koronájú fa magtermését elkülönítetten gyűjtötték be, vetették el és az utódvizsgálat 9, 12, 16 és 20 éves korban a három eredet között méretre, *átlagban* semmiféle különbséget sem tudott kimutatni. Mindhárom átlagon belül azonban újra jelentkezett a két szélsőség, arra utalva, hogy van a növekedésben is örökletes hatás, de ez az állományban nem ismerhető fel. Ennek a megfogása jelentené a nagy nemesítési lehetőséget. Nem vezet eredményre a csemetekertekben tapasztalható nagy növekedéskülönbség sem, mert ez a későbbiekben nagyrészt kiegyenlítődik, a fiatalkori erős növekedés később lelassul, a lassú növekedés felgyorsul.

A fenotípus analízise során sokkal megbízhatóbb következtetésekre juthatunk az örökletességet illetően az egyes morfológiai és fiziológiai jelekből. A törzsalakot messzemenően az öröklött tulajdonság határozza meg. Világosan kifejezésre jut ez az 1906-ban, Chorin-ban beállított erdeifenyő származási kísérletben. Örökletes tulajdonság a csavarodottság és kétágúság is. Az ilyen hajlam a lombcsemetéken már a csemetekorban is felismerhető. Nagymértékben az örökletesség alakítja a fák koronáját annak ellenére, hogy erre a környezet is erős hatással van; az ágazódási hajlam már az anyafán lemérhető. Örökletes lehet a tűhossz, a kéregvastagság, de ugyanígy örökletesek a fiziológiai tulajdonságok, a rügyfakadás, és a füstkárokkal szembeni ellenállás.

Évtizedek óta kísért a kérdés: mi a fontosabb — a környezet vagy az öröklött tulajdonságok? A mezőgazdaság nagyrészt elméleti megfontolások után arra az eredményre jutott, hogy a növénytermesztésben a terméshozadék 60—86%-a a növény életfeltételeinek javításával — talajművelés, trágyázás, növényvédelem — volt elérhető, míg 15—40% esik a nemesítésre. A nürnbergi városi színház alapkövében az 1831. év aratásából való árpa és zab szemeket találtak üvegen elhelyezve. A 124 évvel később történt vetés során egyes szemek még csiraképeseknek bizonyultak és mintegy 30%-kal kisebb magszámú kalászatokat hoztak, mint a mai átlagok. Erdészeti szempontból a nemesítés hatását Rohmeder ennél magasabbnak is véli, de a teljesítménytöbbletnél többre tartja a termelési biztonságot és a nemesítőknek elsősorban a rezisztenciát ajánlja figyelmükbe.

Állásfoglalásában Rohmeder végül is hozamgazdag és hozambiztos állományok létrehozása érdekében mind a környezeti hatás, mind a genetikai lehetőségek megfelelő alkalmazását ajánlja a ma erdőgazdálkodóinak figyelmébe attól függően, hogy adott esetben melyikre és milyen mértékben van szükség és lehetőség.

(Allgemeine Forstzeitung, 1965. 5. 81—86. old. — Ref.: Jérôme R.)

Gyémánt- és aranydiplomákat osztott, műszaki doktorokat avatott az Egyetem tanévnyitó ünnepélyén. Gyémántdiplomát kapott *Békefi Miklós*, aranydiplomát *Horváth Károly*, *Sára Jenő*, *Zsemlye Imre*, *Zsombory Ignác*, *Herczegh János*, *Nagy Laszló* és *Partos Gyula*. Doktorrá avatták *Radó Gábor*, *Dobos Tibor*, *Tóth Károly*, *Lengyel György*, *Csesznák Elemér*, *Vicze Ernő*, *Simon Miklós*, *Győri Jenő* és *Roxei Egon* erdőmérnököket és *Vass Dénes* építész mérnököt.